

До спеціалізованої вченої ради К 70.705.02

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Урусової Олени Геннадіївни
«Формування психологічної готовності майбутніх
медіаторів до роботи у сфері управління персоналом»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата психологічних наук за спеціальністю
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

1. **Актуальність теми дисертаційної роботи.** На сьогодні будь-яка організація є такою ж невід'ємною частиною суспільства, як і сім'я. Більшу частину життя ми перебуваємо на роботі, яка забезпечує нас засобами до існування, завдяки якій ми встановлюємо контакти і знаходимо друзів, налагоджуємо взаємовідносини, постійним елементом яких є конфлікт. Сьогодні кожна особистість та суспільство в цілому потребують нових знань щодо управління взаємодією, які перевірені практикою, але є достатньо простими у використанні. Це ставить перед сучасною психологічною наукою нові виклики та вимагає надання дієвих новітніх технологій для збалансування міжособистісної взаємодії. Одним із таких механізмів є медіація, що зарекомендувала себе ефективним засобом мирного врегулювання протиріч в західній практиці за останні 40 років.

Загальновизнаним вважається, що медіація бере свій початок в США у 60-х роках XIX століття, де першими справами були питання вирішення конфліктів у сфері управління персоналом між працедавцями та профспілками. Останні роки медіація використовується у всьому світі як новітня технологія соціального діалогу, що базується на повазі до

7	236
КЕЛЕСИ	25 " 05 2016 р.
ВІДДІЛ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДПСУ ім. В. Хмельницького	

іншої точки зору, здатності погодитися із розумінням і прийняттям іншого як суб'єкта діяльності на рівних. Медіація базується не тільки на взаємодії через діалогову активність всіх учасників процесу, а й культурі обговорення та перемовин, етичних нормах професійної діяльності та комунікативній поведінці особистості в цілому.

Дисертантка абсолютно справедливо наголошує, що подальше впровадження медіації в Україні потребує не тільки фахових посередників з належною професійною підготовкою, а й нарощування медіаційних компетенцій у робочу царину більшості соціономічних професій.

Застосування медіації у сфері управління персоналом має виразну особливість – її можливо використати не тільки для врегулювання конфліктів, а й для управління відносинами у колективі. Поділяємо позицію дисертантки, що актуальним питанням якісної професійної підготовки майбутніх медіаторів є формування належного рівня їх психологічної готовності до фахової діяльності, зокрема у сфері управління персоналом. Саме проблематика розробки ефективної програми із урахуванням особливостей професійної діяльності медіаторів у сфері управління персоналом, визначення психологічних складових медіаційного процесу та оцінки психологічної готовності майбутнього медіатора в системі його професійної підготовки, набуває сьогодні гострої актуальності та практичної значущості.

2. Наукова новизна одержаних результатів. Виходячи із проведеного дослідження, Урусовою Оленою Геннадіївною:

- *уперше* розроблено структурно-функціональну модель цільового формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері управління персоналом; розроблено та експериментально перевірено програму формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері управління персоналом;

- *удосконалено* зміст понять «медіація» та «медіаційна діяльність у сфері управління персоналом»;
- *набули подальшого розвитку* зміст і структура психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері управління персоналом.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Надійність та вірогідність результатів дослідження забезпечувались авторкою методологічною основою і теоретичною обґрунтованістю вихідних положень; підбором адекватних темі методів дослідження; репрезентативністю вибірки; поєднанням кількісною та якісною обробкою одержаних даних; застосуванням методів математичної статистики в оцінці результатів дослідження.

Нами виявлено, що емпірична база дослідження спирається на результати експертної оцінки, інтерв'ювання, анкетування й ефекту програми формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері управління персоналом 162 осіб, у тому числі прийняли участь в експертній оцінці 65 досвідчених медіатора, які виступили у якості експертів та 97 слухачів навчальних курсів підготовки, які брали участь у формувальному експерименті.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес сектору перепідготовки за спеціальністю «Практична психологія» Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського (акт впровадження № 2 від 10.02.2017 р.) і спеціальності «Право» Київського кооперативного інституту бізнесу і права (акт впровадження від 15.02.2017 р.).

Хочемо відмітити, що дисертація ґрунтується на багатій джерельній базі – проаналізовано 280 джерело, із них 38 – іноземними мовами. Така фундаментальна теоретична підготовка допомогла здобувачці глибоко та

системно проаналізувати теоретико-методологічні засади проблематики формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері управління персоналом та експериментально перевірити власне авторське бачення.

Окремо необхідно виділити ґрунтовні 9 додатків прорецензованої роботи, що фактично являють собою зміст програми формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері управління персоналом, де головний акцент зроблено на розвиток визначених структурних компонентів психологічної готовності медіаторів (особистісного, змістовного, рефлексивного та когнітивного) під час відпрацювання авторських методик Case-study та закріплення у спеціально розроблених трьох формах - бланку результатів польової супервізії учасника програми; анкеті учасника щодо оцінки ефективності програми; анкеті оцінки психологічної готовності майбутнього медіатора до роботи у сфері управління персоналом.

Дисертаційна робота Урусової Олени Геннадіївни за своїм змістом та формою є завершеним дослідженням.

4. Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Ми погоджуємось із тезою здобувачки щодо міждисциплінарного характеру медіації та її новизни для українського суспільства. Здобуття медіаційних навичок та вмінь розглядаються в Україні людьми різного віку та професійного фаху, як додаткова освіта або підвищення кваліфікації, опанування новими знаннями, що допомагають не тільки у професійній діяльності, а й усьому життєвому просторі.

Саме тому, теоретичні положення, експериментальна база, висновки, розроблені практичні рекомендації можуть бути використані загалом у системі підготовки вищої школи та післядипломної освіти представників всіх соціономічних професій, фахова діяльність яких

пов'язана із врегулюванням конфліктів різного рівня складності та спрямованості – психологів, юристів, лікарів, дипломатів, вчителів, менеджерів з персоналу, управлінського складу, підприємців тощо.

5. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації відображено у 20 працях (18 друкованих та 2 на електронному носіях), з яких 18 – одноосібні; з них 8 – у виданнях, що затверджено МОН України; 1 – у фаховому закордонному виданні; 1 – в міжнародному наукометричному виданні; а також 6 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій; 4 – в інших виданнях апробувального характеру.

Вважаємо, що дисертаційна робота Урусової Олени Геннадіївни пройшла належну апробацію.

6. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Автореферат відображає зміст дисертаційного дослідження, написаний у відповідності з діючими вимогами з використанням адекватної термінології згідно заявленої теми. Оформлення дисертаційної роботи та автореферату відповідає вимогам державних стандартів.

7. Дискусійні положення та зауваження. Загалом позитивно оцінюючи наукове й практичне значення дисертації Урусової Олени Геннадіївни «Формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері управління персоналом», вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження та побажання дискусійного характеру.

Не підлягає сумніву необхідність та ефективність запровадження супервізії як ключового елементу авторської програми формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері

управління персоналом (розділ 3.1.2), але на нашу думку, аргументації з точки зору використання саме цієї дефініції наведено недостатньо. Для нас залишається відкритим питання використання даного терміну на терені вітчизняної вищої школи та післядипломної підготовки, тоді, як сама авторка вказує, що ми маємо більш рідне поняття – наставництво (с. 133). Наважусь запропонувати також власне тлумачення – стажування.

А також, вважаємо доречним доповнити запропоновану авторську програму окремою інструкцією для залучених тренерів, які виконують роль супервізорів у реальному медіаційному процесі. Враховуючи, що на сьогодні в Україні відсутня підготовка тренерів з медіації та супервізорів (як зазначає дисертантка на с. 136), цей аспект потребує більш глибокого опрацювання.

Також, нам не вдалось знайти у дисертаційному дослідженні, окрім наданих результатів соціологічного опитування (с. 28), визначення впливу гендерного аспекту на формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері управління персоналом, хоча, на нашу думку, це було б доречним.

У тексті дисертаційного дослідження є деякі огріхи стилістичного та орфографічного характеру, які не впливають на загальне позитивне враження від роботи.

Висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки даної роботи.

8. Висновок. Дисертація на тему: «Формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до професійної діяльності» є завершеною науковою роботою, в якій успішно вирішена важлива наукова задача, що має суттєве значення для педагогічної та вікової психології, а також суміжних соціальної та юридичної галузей.

Актуальність поставлених та розглянутих завдань, обсяг дослідження, його науковий рівень і практична цінність отриманих

результатів у дисертаційній роботі Олени Геннадіївни Урусової «Формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері управління персоналом» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. (зі змінами, внесеними, згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 556 від 24.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р.), а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія (053 – психологія).

Офіційний опонент:

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС	
Якимчук І.П.	ЗАСВІДЧУЮ
Завідувач канцелярії	УДПУ
Лобіжан Л.Ю.	200 р.

І. П. Якимчук

Ректор
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини
доктор педагогічних наук, професор

О. І. Безлюдний